

Inneminghe der Stadt ende het Casteel van
V V A C H T E N D O N C K .

Gheschiedt inden jaere 1609.

1600.

Wachten-
 donck in
 Gelberlant
 by den H.
 Mauritz
 volck inge-
 nomē dē 23
 Januarij.

De wijle de Certs Her-
 togen allom in Zaa-
 bant en Vlaenderen
 gehult en vooz Her-
 togen aen ghenomen
 werden/ soo heeft de
 Prince Mauritz ge-
 practiseert eenē aen-
 slagh op Wachten-
 donck, een sterck ste-
 deken in't over quar-
 tier Gelder gheleghen/ op de Riviere Niers
 twee mijlen van Gelder. Het welck de Ho.
 Mo. Heeren Statē vande Vereenichde Lan-
 den ober 12 jaren by Graef Carel van Mans-
 felt afgenomen was/ nae twee maenden be-
 leggh. Sijn Excellentie heeft den 22 Januarij
 doen bergaderen int Clooster van Beber, by
 Cleeff 8 Dauen Ruyteren/ ende omtrent acht
 hondert Mannen te voete/ onder het com-
 mandement van sijn ghenade Graeff Lode-
 wijck Gunter ende den Colonel Edmont, die
 vanden voornoene begonden te marcheren
 met eenighe wagens derwaerts/ ende qua-
 men inder nacht te Nyckercke by Wachten-
 donck/ daer sy een weynich rusten/ en voozts
 nae de Stadt togen/ de welke een deel ober
 het ijs/ eenige andere dooz de grachten/ ende
 ober den Wal inde stad quamen/ waerinne
 dat hoven de 80 Soldaten so inde Stadt als
 Casteel niet en waren/ want het peerde-voic
 dat daer in Garnisoen lagh/ was om buyt
 nae Ceulen gaen moef-coppen/ ende plonder-
 den dat Slot Wandersluyten, alwaer sy van
 een deel Soldaten vande Garnisoenen van
 Bonna ende van Bruyler geslagen werde. Als
 t'volck vande H. Mauritz inde stad geraecte
 was terstont den alarm groot/ maer en von-
 den gheen volck om behoorzicke resistentie te
 doen/ in voegen dat sy lichtelick meester van
 de stadt werden. Daer nae namen sy een deel
 musquettiers die sy op eenen Wal vande stad
 stelden/ ende ghestadelick dede schieten naer
 het Casteel/ ende alle die sy in tegenweer sa-
 gen/ de welke den Heere van Geleyn Gou-
 verneur ende Pant-Heere aldaer/ in sijn kele
 quetsten/ ende noch eenen Connestabel en an-
 dere doot-schoten. Den Heere van Geleyn
 hadde maer omtrent 30 Soldaten by hem/
 ende sondt terstont aen den Grave vanden
 Berghe naer Ruermonde om hulpe/ die wel
 terstont alle by liggende Garnisoenen dede
 derwaerts trecke/ maer te spade/ want Graef
 Lodewijck van Nassau, was aldaer met sijn
 peerden ende ander volck dooz de Kempen-
 sche poozte alrede binnen gecomen: daer en-
 tusschen waren ettelicke Ruyteren van haer
 peerden afgheseten/ de welke onder andere
 den Capiteyn/ Lieutenant vande Compag-
 nie van den H. Mauritz geraectē ober de
 grachten op den Wal vande Casteel/ die ooc
 ten laetsten de Domon, vermeisterē op belofte

Wachten-
 doncks Ca-
 steel inge-
 nomē.

vant leven te salberē/ die daer binnen warē/
 dit gheschiedende heeft een Dienstmaecht van
 de Gouverneur met eē manlijck herte/ met eē
 de sozck een leer omge woypē/ daer bys man-
 nē op stonden. Op sodaniger wijse cregen sy
 de stadt en het Casteel inne den 23 Januarij:
 welke Stadt zijnde gelegen int over quar-
 tier van Gelre, (als vooz henē geseyt is ront-
 omme inde Steden die de Spaensche noch
 hebben in Gelderlant) in een Nozasse/ een
 stadt die dese Landen seer dienstelick was/
 om te verachten ende om te stooten de raed-
 slagen vanden Admirant: die te dier tijde n
 daer allomme met sijn Leger veel steden en
 plaetsen was bedervende. Omtrent Wacht-
 tendonck lagē ettelicke Daendelē Spaenssch
 boet-volck/ die in groot perijckel waren van
 ontdeckt te wesen ende geslagen te werden/
 want noch tot Gelder/ noch in ander plaetsen
 wilde niemant die innemen/ mits de visozdye
 die onder haer was/ en principalicken om de
 generale mupterije die sy allomme aenrechtē.

Dese aenlagh geluckelick volbzacht zyn-
 de by Graef Lodewijck Gunter en Colonel Ed-
 mont Schotsman/ was seer profijtelic vooz
 hun lieden/ want de Boerē van daer omtrent
 alle hun beste goederen daer binnen gebzocht
 hadden: waer dooz sy een goede buyt be-
 quamen. Ende naer dat sy aldaer op alles
 goede ordere ghestelt hadden / soo zyn sy
 luyden mette Ruyterije den 24 Januarij we-
 der vertrocken/ latende daer vooz Gouver-
 neur den Heer Loys vander Carhulle, Heer
 van Ryhoven, met alle t'boet volck/ en mits
 de stadt van lonten/ schoppen/ spaden/ ende
 van meer ander ghereedtschappe onversien
 was/ soo tooch den voozseyden Colonel Ed-
 mont weder derwaerts met goet Conboy dē
 5 Februarij/ daer binnen voerende alle noot-
 dzuft met hem.

Wederomme den 14 Februarij dede den
 Prince Mauritz anderwerff onder t'belepdt
 van Graeff Lodewijck Gunter, bergaderen
 seventhien Dauen Ruyteren/ ende wel twee
 dupsent te voete/ om een voozder Conboy na
 Wachtendonck te doen (ofte onder dat deck-
 sel eenige aenlagen op eenige Steden) doch
 soo hy aen't marcheren was/ soo werter ver-
 nomen/ dat den Colonel Claudio de la Bour-
 lotte in Zabant mede marcheerde met sijn
 Regiment/ en het Regiment van Aschicourt,
 om eenich seker exploict ofte conboy te doen:
 den Heere Sidlenisky liggende tot Bommel/
 om de ooghe ende opsicht op alles te hebben/
 contremandeerde daeromme Graeff Lode-
 wijck met alle sijn volck te comen naer den
 Cielische-weert ofte daer omtrent/ om daer
 mede la Bourlottes aenlagh te bzeken oft
 te verhinderen/ alsoo het gebeurde.

La Bourlotte meynde tot sijnen aenlagh
 mede te gebzupcken een deel vande gemup-
 tinceerde van Hamont, maer de selvige krij-
 ghende

Menlaghen
 van Graeff
 Lodewijck
 ende la
 Bourlotte/
 beide ghe-
 bzen/deers
 van vander.

Antinatie
in S. 211.
dies
Schaufe.

gende achterdencken/ en wilden niet optrec-
ken/ sonder aensien dat sy te vozen daer toe
hope ghegeven hadden: sy meynde oock me-
de te nemen een deel van't Garnisoen vande
Schanse van S. Andries, moghelijck om het
selfde te veranderen/ en dede die daer op den
15 february monstere: dan dit Garnisoen
langhe gheen ghelt ghehadt hebbende/ ende
de hoozende dat by de monsteringhe noch
geen ghelt en was/ begonden ten selven dage
te muptineren/ ende hoe wel sy int eerste wel
gestilt worden met schoone woerden/ soo be-
gonnen sy noch den selvigen about meer als
te hoozen oploopich te wesen/ schietende met
geschut ober de Schanse/ namen gebangen
alle hun Ghebieders ende Capiteynen/ ende
plonderden des Gouverneurs ende ander lo-
gimenten/ den 16 sonden sy alle hun geban-
ghen Officers/ met deel vrouwen ende kin-
deren naer s' Hertogen-Bosch/ het welke
die van Crebecur hoozende/ ende bemerc-
kende dat vooz haer mede gheen ander be-
talinghe en was/ volchden den 17 daer aen
en begonden mede te muptineren. Hier dooz la
Bourlotte siende sijnen aenflagh en vooz nemē
geheel gebroken/ keerde weder nae de Mase.
Hierentusschen was het rumoer soo groot
in Hollandt gewoorden/ van la Bourlottens
tocht/ dan den Prince Mauritz selve na Goz-
schum tooch/ en dedederwaerts veel Crjch-

volcks marcheren/ vreesfende eenighen inhaal/
om dat het ijs allomme seer hart lagh/ jae so
seer vast/ datmen uyt Doordrecht hier Veldt
stukken gheschuts op haer assuyten oft wie-
len ober het ijs ende riviere tooch nae Papē-
drecht: maer hoozende het wegh trecken van
la Bourlotte voozschrebe en tooch den Prin-
ce Mauritz oock niet vozder.

Wachten
donck wort
volcomelick
gebicatleert
ende berstē/
den 26 fe-
bruary.

Hierom belaste den Prince Mauritz het
voozschreven conboy van Graef Lodewijk
voozts nae Wachtendonck op te trecken/ al
soose deden den 29 february/ met seventhien
Vanen Kuypteren ende 6 Vaendelen knechten
(die te Wachtendonck souden in Garnisoen
blijven) met 100 wagens/ gheladen met al-
derhande ammonitie ende nootzakelicheden:
ende alsoo die des abouts ghecomen waren
omtrent Beber, marcheerden den 25 tot
Nyerkerck toe/ ende den 26 february sonden
sy alle de wagens in de stadt/ ende keerden
in den nae noene wederomme/ ende quamen
te Marienboom/ en so wederom elck in hun
Garnisoenen/ hebbende Wachtendonck nu
wel versien van alle nootzakelicheden om-
me den vbandt bequamelijck te mogen we-
derstaen. Want de selve Stadt is een seer be-
quaeme plaetse/ vā waer zyn inder haest ee-
nige coursen condon doen rontom Ceulen en
Aken/ tusschen den Rhijn ende de Mase/ en-
de meer andere plaetsen.

Verclaringhe vande Cijfferen die inde Figuyre vande be- legheringe ghesneden zyn.

1. Kempensche poort, daer door Graeff Lode-
wijck van Nassau inder Stadt is gecomen.
2. Plaetse achter het Casteel, daer die Solda-
ten over de muynen ende grachten vluch-
tende, haer gesalveert hebben.
3. Het inkomen ende aenlegghen vande Hoy-
schuyte, uyt welke practijckelick cen-

ghe Spaengiaerden het Casteel beclom-
men, ende in verseeckeringe ghehouden
hebben: Doch naer weynich dagen, door
goede ordre van binnen de Stadt, ende
adfsistentie van buyten, ghedwongen het
Casteel weder over te gheven ende te
verlaten.

Cort verhael vande merckelickste
daden, leven ende sterven
VANDEN
Vytnemenden Vromen Crijchsheldt.

LODWYCK GVNTER, *Grave van Nassau, Catzenellebogen, Dietz ende Vyanden, &c.*

Graef Lodwijck van zijne ieucht aen/ dooz lust en begeerte totte lof en eere die men dooz de oeffeninge der wapenen/ en kloeckmoedige manlycke Oorlochs-daden vercrijcht/ beweecht en geprikkelt wesende: naer volgede de voetstappē van zyn Com Graef Lodwijck Ho. M. wijs nam hy dzagēde was: So heeft hy hem met sijne Broederen inden Dienst deser Landen/ onder het ghebiedt van zyn Excellentie begheben. Ende gheduerende sijn leven vele kloecke ende mannelijcke Daden uytghe-recht/ so wel in het geselschap vanden Prince Mauritz, zijner Broederen/ als andere Hee-ren. Waer van wy alhier maer eenige ge-dencken en verhalen. In den jare 1596 ten tijde als den Graef van Essex, van wegen de Coninginne van Engelande: ende Jonckheer

Ian van Duyvenvoorde Admirael van Hol- lande, van wegen de Ho. Mo. Staten Ge- nerael/ met ee Blote Schepen naer Spaengnē gesonden waren/ om de onderdanen vanden selven Coning/ ter Zee ende op sijne Habe- nen/ soo veel afbzeucke ende schaede aen te doen/ als sy souden konnen te wege bzeugen. Omme dooz dien middel/ den Coningh van Spaengnen in zijne macht te verswacken/ en dese Landen te verstercken: so werde Graef Lodwijck vanden Graef van Essex gheselt ende vercoozen tot Overste ende Generael van alle de vjijwillighe Edelen die in dese Blote warē. Desen last ontfangen hebbende soo heeft hy metten Graef ende verscheyden Bevel-hebberē/ het Eplandt/ ende de stadt van Calis Malis helpen betoveren en wint- nen: ende selfs een van de eerste geweest die

Wijst anno
1599 Calis
Malis wint
nen ende
winmen.

C x j i inde

inde stadt gecomen is. Inde jaere 1597 heeft hy hem inde Belegeringe van Berck, tot verscheyden tijden seer mannelijcken gequeten/ ende werde te dier tijden in zyn been gheschoten. Opten 16 November des jaers 1598 heeft hy hem dooz commandement van zyn Excellentie/ met 400 Ruyterē ende 500 Doetknechten/ omtrent Dotechom in Emouscade gelepdt/ omme seckere 300 mannen/ die omdinaris alle dagen upt de Stadi trocken om Rijfen te halen/ daer mede sy haere Wallen verstercken ende maecten/ te overvallen ende te slaen. Enige tijdt aldaer ghewacht ende ghelegghen hebbende/ soo en hebben sy de voornoemde 300 mannen naer ouder gewoonten niet vernomen/ ende dat overmits dien dach seckere Compagnie Ruyteren die mede binnen Lochem lagen op sekere Cocht uptgetrocken waren. Graef Lodewijck verstaende dat de voornoemde Dane Ruyteren naer Vlt ghereden was: soo heeft hy het Doetvolck te rugghe ghesonden/ ende met zyn Paerden de Dane Ruyteren naer ghejaecht/ de welke hy/ wat vlijdt ende naersticheyt hy aenwende/ niet eer en konde achterhalen/ vooz datse op den Voozhof van Vlt ghekomen waeren: alwaer sy de Dalzugge tot haer beschuttinghe op ghetrocken hadden. Graef Lodewijck sulcx siende/ doet eenighe van zyne Ruyteren af sitten en te voet naer de Zugge marcheren/ om die inne te nemen: dat haer wel geluckte/ daer op doet hy de Ruyterie terstont volghen/ die grijpen de Dane Ruyteren aen/ slaen eenighe doot/ nemen 39 der selver ghevanghen selfs in het aensien van Graef Henrick vanden Berghe, ende Capiteyn Gillis die beyde op Vlt waren/ die sulcx niet en konden beletten of verhinderen. Onder de ghevanghenen was den Lieutenant vande voornoemde Dane/ de welke vooz het Rantsoen vande Ruyteren gesproken hebbende de selve ontslagghen werden. Benessens dese ghevanghenen soo vercreghen sy een groote nieuwe Ruyterbane mette coleuren van den Grave van den Berghe, ende 62 Paerden. De Ruyterbane hebben sy tot een teecken van overwinninghe by zyn Excellentie ghebracht.

Crecht met eenige paerden in Brabant/ om byt.

Inde jaere 1599 ten tijden als den Admirant van Arragon inde Bommeler-waert was soo is Graeff Lodewijck op den 8 Augusti met 17 Danen Ruyteren/ van zyn Excellentie ghecommandeert om naer Brabant te gaen/ omme den vbandt ende de Hupsupden eenighe Paerden af te halen/ ende alle afbreuck te doen. Hy doet een Zugge tusschen Creveeur ende s'Hartogen-bosch over de Diefeslaen/ alwaer hy meynde dat hem 300 Paerden/ onder het ghebiet van Don Ian Braccamonte, die den Marquis van Burgon upt het Spaens Legher naer Brussel geconvoeert hadde/ soude ontmoeten ende tegen komen/ maer alsoo die eenen anderen wegh genomen hadden soo heeft hy die ghemist. In Brabant voozt getogen wesende/ soo heeft hy hier ende daer noch 250 meest last Paerden vanden vbandt bekomen ende is daer mede sonder eenighe schade te liden/ te rugghe nae het Legher ghekeert.

Wert inde Langestraet berast en gheslagen.

Op den 30 Augusti dede hy met 10 Danen Ruyteren wederomme een Cocht in Brabant, maer hy werde vanden vbandt sterck wesen-

de 20 Danen/ inde Langhe-straet achterhaelt ende bespronghen/ ende alhoewel hem den Grave ende de zijne haer seer vroom ende kloekmoedelicken ter weer stelden/ so heeft den vbandt vermits hy te sterck van volck was/ van hem ontrent hondert Paerden geslagen ofte gevangen genomen: ende de rest hebben haer selven gesalveert over de Mase. Niet teghenstaende alle dit verlies ende dese schade/ soo hebben sy noch upt Brabant met haer ghebracht twee hondert last/ ofte Doeragie Paerden ende 25 Ghevanghenen.

Aceme Wachrens donck anno 1600.

Inde jaere 1600 op den 23 Januarij soo heeft Graef Lodewijck met den Colonel Edmond, dooz een mannelijcke entrepise de Stadt Wachtendonck verrast ende ingenomen: twelck hy daer naer dooz een groot en sterck Convooy/ ghevictalieret ende volcomentlick met volc versie en gesterckt heeft/ gelyck wy hier te voozen verhaelt hebben.

Trou de Grabinne van Bales keusteyn.

Op den 7 Junij des jaers 1601 soo heeft desen manhaftighen Grave binnen de stadt van Arnhem gerout Anna Margareta, Grabinne van Manderscheyt, weduwe vanden Grave van Valckensteyn ende Brouck, de welke ten tijden als den Admirant van Arragon de Landen van Cieve ende Berge, tyramiseerde/ dooz de zijne teghen alle recht ende belofren vermooydt ende omghebracht was. De Byploft wert binnen de Stadt Arnhem, met groote Magnificentie ende pacht ghehouden: den Grave van Solms heeft op den 7 Junij/ upt den naeme vande Grabinne ende Bypst/ het eerste Bancket (twelck uptermaten kostelick was) gegeve. Zyn Excellentie Mauritz gaf op den achtsten het tweede: Den Grave van Hohenlo op den 9 het derde: ende den 10 soo heeft Graef Lodewijck Gunter den Bypstidom het vierde ende laetste gegeven/ waer by zyn Excellentie niet tegenwoordich was/ overmits hy daeghs te voozen vertrocken was naer zyn Leger/ twelck by s'Grabenwaert ghereet lach om volgens het beslupt vande Ho. Mo. Staten Generael ende zyne Excellentie de Stadt Berck te gaen belegeren.

Doet een Cocht in Lutsenburch

Inde jaere 1602 in het begin van November soo heeft desen Grave als Generael over 33 Danen Ruyteren/ ende 1200 mannen te voete onder de Colonellen Edmont Gistelles, Dommerville ende Marquette: wederomme een Cocht ghebaen dooz het lant van Lutsenburch: het welck sy in een maent afgheloopen ende ghebrantschat hebben. Verbzandende verscheyden Sloten/ Hupsen ende Casteelen de welke weggerich waren/ hare ghesette contributien op te brengen ende te betalen. In het wederkeeren hebben sy vele treffelicke Edele ende Onedele gevangen met haer gebracht/ ende onder anderen den Abt van S. Hubert. vanden welcken sy groot rantsoen vercregen hebbē. Desen cloekmoedigen Grave en vroomen Helt is inde jaere 1604 ten tijden als zyn H. Excellentie de Stadt Sluys belegert hadde/ van wegghen het groot ongemack en gestadich nae weder/ in het Legher sieck geworden/ ende tot groot leetwesen ende droefheyt van zyne Broeder zyn Excellentie en alle zijne Dienden/ aldaer gestozben en overleden: naer latende een ewigen Fame en onvergaelicken Loof.

Sterft anno 1604 dooz Sluys

Der

